

Kankaanpään kaupunginhallituksen lausunto työryhmän mietinnöstä / ehdotuksesta uudeksi valmiuslaiksi.

36 §. Kunnan hallinto. Pykälässä säädettäisiin kunnan hallinnosta poikkeusoloissa. Pykälä vastaisi osin voimassa olevan lain 108 §:ää. Toimivaltuutta voitaisiin soveltaa kaikissa 11 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa. Pykälän 1 momentin mukaan valtuusto voitaisiin poikkeusoloissa kutsua koolle välittömästi sen estämättä, mitä kuntalain (419/2015) 94 §:n 4 momentissa säädetään. Valtuusto olisi päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet valtuutetuista olisi läsnä. *Momenttia ehdotetaan voimassa olevaan säännökseen nähden muutettavaksi siten, että välittömästi koolle kutsuttu valtuuston kokous voitaisiin myös painavista syistä pitää kuntalain 101 §:n 1 momentin estämättä suljettuna.*

Lausunto: Ehdotettu muutos valtuusto suljetun kokouksen järjestämisestä laissa säädetyin edellytyksin on kannatettava.

45 §. Väestönsuojelutehtävien suorittamisvelvollisuus.

Pykälässä säädettäisiin väestönsuojelutehtävien suorittamisvelvollisuudesta. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan lain 116 §:ää ja sitä olisi mahdollista soveltaa voimassa olevaa oikeustilaa vastaavasti 3 §:n 1, 2, 3 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa. Väestönsuojelun tarkoituksena on siviiliväestön suojelu aseellisten selkkausten ja onnettomuuksien vaaroja vastaan, siviiliväestön auttaminen selviytymään niiden välittömiltä vaikutuksilta, edellytyksien luominen eloonjäämiselle sekä vahinkojen rajoittaminen ja niiden seurausten lieventäminen.

Lausunto: 45 §:ssä säädetyn väestönsuojelutehtävien suorittamisvelvollisuuden osalta tulisi tarkentaa, miten ratkaistaan tilanne, jossa eri viranomaisten työvoiman tarve kohdistuu samoihin työntekijöihin.

69 §. Siirtyneen väestön ilmoitusvelvollisuus. *Pykälä olisi uusi ja siinä säädettäisiin 68 §:n mukaisesti siirtyneen taikka 63 tai 65 §:n mukaisen oleskelukiellon piiriin kuuluvan henkilön ilmoitusvelvollisuudesta. Ehdotetun ilmoitusmenettelyn tarkoituksena olisi varmistaa, että tilanteessa, jossa väestöä laajamittaisesti ja nopeasti siirtyy eri paikkakunnille, kunnilla ja hyvinvointialueilla olisi käytettävissään mahdollisimman ajankohtainen tieto niiden alueelle mahdollisesti pidemmäksi aikaa asettuvien henkilöiden määrästä ja palvelujen tarpeesta.*

Lausunto: Uuden sääntelyn tavoite on hyvä ja kannatettava. Ilmoittamismenettelyn osalta tulee kuitenkin löytää ratkaisu, joka ei tuo kunnille lisää velvollisuuksia esimerkiksi uusien rekisterien luomiseen tai ilmoitusten vastaanottamiseen. Keskitetty, valtakunnallinen järjestelmä tällaisten ilmoitusten tekemiseen palvelisi sekä kuntia että viranomaisia.

75 §. Väestönsuojeluun tarvittavien tilapäisten väestönsuojien

rakentamisvelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin valtioneuvostolle toimivalta päätöksellään velvoittaa kunta rakentamaan omistamalleen tai pelastusviranomaisen 74 §:n nojalla hallintaan ottamalle kiinteistölle tai muulle maa-alueelle väestön suojaamiseksi tilapäisiä väestönsuojia. Pykälä vastaisi osin voimassa olevan valmiuslain 119 §:n 2 momenttia. Rakennetut väestönsuojat ja niiden suojapaikkojen määrä voivat osoittautua poikkeusolojen aikana alueella oleskelevan väestön määrään ja suojautumistarpeeseen nähden liian pieneksi. Kyseeseen voisivat tulla tavanomaisten väestönsuojien lisäksi muunlaiset, esimerkiksi maanpäälliset siirrettävistä elementeistä ja rakenteista rakennettavat, tilapäiset sirpaleilta ja muulta suoralta tulelta suojaavat suojat. Jälkimmäisen kaltaisia suojia on rakennettu muun muassa Ukrainassa joukkoliikenteen asemille ja muihin vastaaviin paikkoihin, joissa väliaikaisesti oleskelevilla tai liikkeellä olevilla ihmisillä ei ole muita suojautumismahdollisuuksia.

Ehdotuksen mukaan päätöksen kunnan velvoittamisesta tekisi valtioneuvosto. Voimassa olevan lain mukaan vastaava toimivalta on pelastusviranomaisella. Päätöksentekotasoa nostettaisiin, koska rakentamisvelvoite voi olla merkittäväkin velvoite. Toimivaltuuden käyttöala myös rajattaisiin voimassa olevasta valmiuslaista poiketen vain kuntiin, eikä rakentamisvelvollisuutta siten voisi enää kohdistaa muihin kiinteistön omistajiin tai haltijoihin. Rakentamisvelvollisuus voisi kohdistua joko kunnan jo ennestään omistamaan kiinteistöön tai vaihtoehtoisesti pelastusviranomaisen 74 §:n nojalla hallintaansa ottamaan kiinteistöön. Tilapäisiä väestönsuojia olisi siten jatkossakin mahdollista rakennuttaa myös yksityisessä omistuksessa oleville kiinteistöille, mutta se edellyttäisi ensin kiinteistön hallintaan ottamista edellä mainitun pykälännoijalla. Toimivaltuudella olisi yhteys ehdotettuun 20 lukuun, jossa säädetään rakentamisen ja rakennustuotteiden säännöstelystä.

Lausunto: Tehtävään varautuminen edellyttää ennakollista varautumista kunnilta, esimerkiksi sopimusten tekemistä betonielementtituottajien kanssa tai muutoin hankkimaan ja varastoimaan tilapäisen väestönsuojan rakentamiseen tarvittavia tarvikkeita. Säännös kasvattaa kuntien varautumisen kustannuksia, vaikka tällaista ennakollista varautumista voisi tehdä alueellisessa yhteistyössä. Myöskään säännöksen toimeenpanoon tarvittavaa henkilökuntaa ei välttämättä ole riittävästi.

77 §. Siirtyneen väestön majoittamiseen tarvittavien huoneistojen

luovutusvelvollisuus. *Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta luovuttaa hyvinvointialueen hallintaan huoneistoja siirtyneen väestön tilapäistä majoittamista varten.* Pykälä vastaisi osin voimassa olevan valmiuslain 122 §:ää. *Toimivalta huoneistojen hallintaan ottamiseen olisi ehdotuksen mukaan jatkossa hyvinvointialueilla, joilla on päävastuu apua tarvitsevan evakuoituneen väestön vastaanottamisen järjestelystä.* Siirtyneen väestön tilapäinen majoittaminen ja huolto ovat ehdotetun 153 §:n perusteella

pääosin hyvinvointialueen vastuulla. Voimassa olevan lain 122 §:n mukaan vastaava toimivalta on kunnilla.

Ehdotettu toimivaltuus liittyisi kiinteästi lakiehdotuksen 15 luvussa säädettyyn asumisen järjestämisestä koskevaan sääntelykokonaisuuteen. Asumisen järjestämisestä vastaisivat jatkossakin kunnat. Ehdotettu huoneistojen hallintaan ottamista koskeva toimivaltuus olisi tarkoitettu erityisesti väestön evakuoinnin ensivaiheen akuutin majoituksen järjestämiseen, kun taas kunnat vastaisivat voimassa olevan valmiuslain mukaisesti pidempiaikaisen asuttamisen järjestelyistä. Rajanveto akuutin vaiheen ja pidempiaikaisen asumisen järjestämisen välillä ei välttämättä ole aivan selvä ja myös akuutissa majoituksen järjestämisessä tarvittaisiin siksi sujuvaa kuntien ja hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä. Kunnilla on tyypillisesti evakuointikeskusten perustamiseen soveltuvia tiloja esimerkiksi opetus- ja liikuntatoimen käytössä, kun taas hyvinvointialueet eivät itse tällaisia tiloja omista.

Lausunto: koska kunnilla on myös poikkeusoloissa palvelujen järjestämisvelvollisuus, ei opetuskäytössä olevien tilojen varaaminen evakuointikeskuskäyttöön ole ongelmaton. Kuntien on tarjottava kasvatuspalveluja myös niille oppivelvollisuusikäisille, joita kuntaan siirtyneen väestön joukossa. Lähtökohtaisesti säädöksellä tulee velvoittaa hyvinvointialueita ja kuntia sopimaan tilojen käytöstä ja hyvinvointialueiden olisi evakuointikeskuspaikkoja kartoittaessaan huomioitava laajasti myös alueellaan yksityisessä käytössä olevat tilat sekä muidenkin viranomaisten käytössä olevat tilat.